

Sterk door overleg

België-Belgique
P.B.
8400 Oostende Mail
BC 1598

BERICHT 1

Ann Vermorgen, SERV-voorzitter 2009

SERV-BERICHT IS HET MAGAZINE
VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE
RAAD VAN VLAANDEREN
Wetstraat 34-36 | 1040 Brussel
Verschijnt driemaandelijks
januari | februari | maart
Jaargang 24 | nummer 1 | 2009
Toelatingsnummer: P206270
Afgiftekantoor 8400 Oostende Mail

Financieel-economische crisis
Stichting Innovatie & Arbeid 25 jaar
Callcenters | Leren op de werkplek

Editoriaal

Inhoud

Ann Vermorgen, SERV-voorzitter 2009	3
Een nieuw SERV-decreet	5
Financieel-economische crisis	7
25 jaar Stichting Innovatie & Arbeid	11
Retentie- en verzuimbeleid in callcenters	12
Werkbaar werk	13
Leren op de werkplek	14
Rij- en rusttijden	16
Sectoren helpen bij studie- en beroepskeuze	18
Competentiebeleid, ook in tijden van crisis een noodzaak	18
Interregionaal overleg	19
IAO in Lissabon	20
SERV en Vlaamse sociale partners in Botswana	21
Sectorconvenants	22

Colofon

Jaargang 24 - Maart Nummer 1/2009

Hoofredactie

Christine Jacobs

Redactieraad

Esther Deman, Michel Dethée, Erwin Eysackers,
Pieter Kerremans, Jean-Pierre Merckx,
Etienne Poelvoorde, Anne Roose, Ria Van Peer,
Frank Van Thillo, Patrick Verbruggen

Werkten eveneens mee aan dit nummer

Leen Baisier, Francis Devisch, Liselotte Hedeboom,
Brigitte Lauwers, Axel Mathot, Mieke Valcke

Foto's

Studio Dann (cover, p. 3, 5 & 11),
Hendrik Delagrange (p. 16), KAA (p. 22)

Verantwoordelijke uitgever

Pieter Kerremans, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

Ontwerp en opmaak

Blekersdijk 14, 9000 Gent
www.magelaan.be

Een gelukkige verjaardag

STV-Innovatie & Arbeid, de paritaire onderzoeksinstituten van de sociale partners, bestaat vijftientig jaar. Dit zette de stichting in de verf met een colloquium over innovatief werken in Europa. Vier toonaangevende deskundigen lichtten hun visie en de programma's in hun land toe.

Het thema innovatief werken sluit perfect aan bij het onderzoekspalmares van de stichting. In het begin lag de focus op het verzoenen van technologische innovaties met kwaliteitsvolle arbeid. Daarna kregen de organisatorische innovaties meer aandacht. Nu groeit het besef dat werkplekvernieuwing en sociale innovatie geen vrijblijvende luxe zijn maar van cruciaal belang voor de economische en sociale balans van ondernemingen. De afstemming van economische en sociale doelstellingen is geen gemakkelijke evenwichts-oefening. Het is een must voor duurzame resultaten.

Om haar vernieuwde opdracht en focus te benadrukken, heet STV-Innovatie & Arbeid voortaan Stichting Innovatie & Arbeid. Met de stichting, die paritair wordt aangestuurd, hebben de sociale partners zelf de expertise in handen. De stichting levert onderzoek naar de implementatie van sociale innovaties en naar de kwaliteit van arbeid. Een unicum in Vlaanderen.

De schitterende reputatie van STV-Innovatie & Arbeid is te danken aan de inzet van alle STV-medewerkers. Een dikke proficiat voor het hele team.

Pieter Kerremans,
administrateur-generaal SERV

SERV-Bericht wordt op ca. 5.000 exemplaren verspreid. Het hiertoe aangelegde adressenbestand kan eveneens worden gebruikt om aanverwante informatie of publicaties te verspreiden.

Krachtens de wet van 8 december 1992 hebben alle betrokkenen het recht op inzage en verbetering van de door ons bewaarde gegevens.

Onzekere tijden

Een interview met SERV-voorzitter 2009, Ann Vermorgen

Jaarlijks wisselt het voorzitterschap over de SERV. In 2009 is Ann Vermorgen (ACV) aan de beurt. Op 4 maart had het SERV-bericht een interview met de nieuwe voorzitter.

Pas sinds 15 september zetelt u in ons dagelijks bestuur. Nu bent u voorzitter. Wat zijn uw eerste indrukken als nieuweling bij de SERV?

De grote verscheidenheid aan dossiers met sociaal-economisch perspectief.

Vooraf had ik er niet echt bij stil gestaan dat een zo brede waaier aan onderwerpen, van energie tot onderwijs, zouden passeren. Ik heb me in vele dossiers moeten inwerken. Gezien het dagelijks bestuur alle beslissingen neemt, moet ik die dossiers ook met voldoende diepgang kennen. Zo leer je op korte tijd veel bij.

Vanuit mijn vakbondsachtergrond ken ik de SERV natuurlijk wel. Toch had ik er geen idee van hoeveel adviezen de SERV geeft en hoeveel tijd en intens werk dat vraagt. Ik stel vast dat de SERV zeer goede en deskundige adviezen aflevert. Het beleid zou er nog meer moeten kunnen mee rekening houden. Als nieuwe voorzitter merk ik ook dat weinigen weten wat de SERV allemaal doet.

Bij uw Nieuwjaarsspeech heeft u de accenten voor 2009 voorgesteld. Wat zijn voor u de uitdagingen voor 2009?

Sterk blijven in overleg. Het is een unicum dat werkgevers en werknemers op Vlaams niveau in staat zijn over allerlei thema's in consensus te adviseren. Het is voor politici niet altijd te vatten dat werkgevers en werknemers elkaar kunnen vinden. Maar op SERV-niveau lukt dat bijna altijd. Daardoor zijn we sterk. Recente geslaagde voorbeelden zijn het dossier over de 50-plussers, de insteek voor het relanceplan en het Pact 2020.

In de huidige onzekere tijden verwachten onze stakeholders – bedrijfsleiders, zelfstandige ondernemers en werknemers – een krachtadig en eenduidig beleid van de sociale partners.

Een grote maatschappelijke uitdaging is de crisis. Welke rol kan de SERV op dat vlak spelen?

De SERV heeft meegewerkt aan het Vlaamse relanceplan 'Herstel het vertrouwen' waarbij de klemtoon ligt op kortetermijnacties. Maar het mag daar niet bij blijven. Nog belangrijker is op lange termijn de bakens uitzetten voor de toekomst, voor een gezond sociaal-economisch klimaat. Via het Pact 2020 werken we op de lange termijn. Op korte termijn moet er een monitoring komen van het relanceplan. We hopen dat de Vlaamse Regering ons daarbij serieus neemt. Bij heel wat sectoren en bedrijven staat het water aan de lippen. Zij gaan aankloppen bij de Vlaamse Regering en vragen dringen de maatregelen. Ook bij die ad hoc acties willen we als sociale partners betrokken blijven. Het gaat immers om werkgelegenheid, om bedrijven te laten overleven,... Tegelijk moet proactief gewerkt worden. Ik denk aan werk maken van een competentiebenadering van jobs (talentontwikkeling), vorming en opleiding, innovatie, ... De crisis kunnen we aangrijpen als een opportuniteit om creatieve oplossingen te zoeken.

Het is niet omdat de crisis nu het probleem van de dag is dat de problemen van morgen, bijv. de vergrijzing en ontgroening, verdwijnen. Zelfs de vaststellingen uit het Sociaal-Economisch

Ann Vermorgen, voorzitter SERV

Rapport Vlaanderen 2008 over de krapte op de arbeidsmarkt blijven relevant.

Het valt in elk geval op dat de ambities bijv. in het Pact 2020 hoog blijven. Zijn die nu met de crisis nog wel haalbaar?

We moeten de ingeslagen weg verder zetten. We moeten de werkzaamheidsgraad en werkbaarheidsgraad verhogen, meer innoveren, ... Die thema's worden niet opzij gezet. Ze staan wel in een nieuwe context. De uitgangspunten blijven.

De SERV zal niet dé oplossing bieden voor de economische crisis. De uitdagingen zijn groot, en op SERV-niveau kunnen we wel ons steentje bijdragen door voorstellen te doen en denkpistes aan te reiken. We willen geen pessimistische, doch wel een realistische boodschap uitdragen. Tevens zullen we het beleid moeten aftoetsen aan de realiteit. De crisisbegroting zal moeten

rekening houden met de toekomstige kosten van de vergrijzing die vanaf 2010 ten volle spelen.

2009 is een verkiezingsjaar. Hoe zal de SERV daar op inspelen?

We hebben figuurlijk onze duim of virtuele handtekening gezet onder het Pact 2020 en werken nu volop aan het operationaliseren van de doelstellingen. Het zijn de sociale, economische en ecologische uitdagingen waar wij en de huidige Vlaamse Regering ons toe engageren. We willen dit pact met de nieuwe Vlaamse Regering verder zetten. Die operationalisering zal dienen als een memorandum aan de nieuwe Vlaamse Regering. Als SERV-partners willen we zo pro-actief wegen op de nieuwe legislatuur en mee de beleidsagenda bepalen. Daarenboven zullen we ook via een nieuw Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen een insteek geven. De Europese Unie neemt maatregelen voor de crisis tot in 2010. We kunnen dus aannemen dat ook bij het aantreden van de nieuwe regering de crisis niet is afgelopen. We willen de Europese steunmaatregelen screenen en Vlaanderen aanmoedigen om daar zoveel mogelijk actief op in te spelen en gebruik van te maken.

Kortom. Het Pact 2020 zal geen stille dood sterven als initiatief van een vorige regering?

Ons engagement is de garantie om het Pact verder te zetten. Het mag geen vrijblijvende oefening zijn. Er zijn ook meetbare doelstellingen aan verbonden. Onder meer daarom hebben we de operationalisering in handen genomen. Het Pact is een degelijk werkstuk waarop verder gebouwd kan worden. De sociale partners zullen ervoor gaan.

Sinds 1 januari 2009 is het nieuwe SERV-decreet in werking getreden. Verandert dat wat aan de SERV-werking?

Het is in de eerste plaats de decretale verankering en bevestiging van onze werking en bestaansreden. Het maakt duidelijk welke bevoegdheden we allemaal hebben, zodat we niet wanneer het uitkomt 'vergeten' worden of inbreuk gepleegd wordt op bevoegdheden van de SERV zoals recent inzake beroepscompetentieprofielen. Vanaf nu wordt de Minister-president ook onze voogdijminister. Voortaan moet er jaarlijks in VESOC een overleg met de Vlaamse Regering over ons werkprogramma plaats vinden.

Wat zijn de belangrijkste punten die dit jaar op het werkprogramma staan?

Naast het Pact 2020 en het Sociaal-Economisch Rapport Vlaanderen 2009 werken we aan een begrotingsadvies dat in eerste instantie gegevens zal aanbrengen en standpunten innemen over de beleidsruimte voor de komende legislatuur. Daarnaast zijn de coherentie ruimtelijke ordening, uitdagingen energiebeleid, evaluatie betere regelgeving en een effectieve en efficiënte overheid speerpunt dossiers. Op het vlak van economie ligt de prioriteit bij economische verankering en innovatie bij KMO's.

Komt er dit jaar ook een vervolg aan de samenwerking met de Brusselse en Waalse sociaal-economische raad?

We gaan die contacten inderdaad blijven houden, elkaar informeren en versterken. Recent hebben we afgesproken om informatie uit te wisselen over de gewestelijke relanceplannen. We zullen onze Waalse en Brusselse

collega's informeren over het project Competent (een geïnformatiseerd competentie managementsysteem voor heel Vlaanderen).

En uiteraard blijft de interregionale mobiliteit een kwestie die we moeten opvolgen. Vorig jaar was immers de banenconferentie de aanleiding om de koppens bij elkaar te steken.

STV-Innovatie & Arbeid bestaat 25 jaar en viert dat met een colloquium rond innovatief werken in Europa. Is dat voor u een gelegenheid om STV beter te leren kennen?

Ik kende STV-Innovatie & Arbeid al van hun publicaties over onderzoeken. Het thema sociale innovatie ligt me, met mijn vakbondsverleden, na aan het hart. Maar belangrijker nog is dat we daar als SERV-partners samen over kunnen nadenken naast de aandacht die al gaat naar product- en technologische innovatie.

Meer innoveren wordt vaak genoemd als maatregel om onze economie te versterken. Sociale innovatie krijgt stil aan ook meer aandacht. Het is belangrijk dat werkgevers en werknemers daar nu samen over willen nadenken. Al geven we er niet altijd dezelfde invulling aan. Ik ben er zeker van dat we een gezamenlijke invalshoek vinden. Neem als voorbeeld werkplekieren, talentontwikkeling, Het besef groeit dat dit een stap kan zijn om mensen op een leefbare manier langer aan het werk te houden, de krapte op de arbeidsmarkt op te vangen, enz. De SERV-partners hebben hun schouders gezet onder de competentieagenda, de 101 goede voorbeelden van competentie management om andere bedrijven te inspireren, ... Dat zijn maar enkele voorbeelden.

Een nieuw SERV-decreet

Is er al nieuws over de installatie van de strategische adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids-, en Gezinsbeleid?

Het wordt dringend tijd dat deze SAR operationeel wordt. We wachten op de definitieve samenstelling. Minister Veerle Heeren heeft zich geëngageerd om de SAR vóór Pasen op te starten.

Tot slot wensen we u in deze onzekere tijden nog veel en sterk overleg.

De sociale partners gaan onderling voluit voor hun slogan sterk door overleg. We willen ook een sterk overleg met de politiek erbij. We willen betrokken worden bij de beslissingen met grote sociaal-economische impact maar ook bij maatregelen waarmee de regering snel wil inspelen op economische crisissituaties.

Recent hebben we ons ongenoegen aangekaart over het feit dat de sociale partners niet geraadpleegd werden over de beslissing om een belangenconflict in te roepen over een materie die bij uitstek de sociale partners aanbelangt.

Ook de oprichting van het Agentschap kwaliteitszorg baart ons zorgen. De sociale partners werden niet in hun rol van partner in de beheerstructuur erkend en noch geconsulteerd over het oprichtingsbesluit van dit agentschap met verregaande beleidsbepalende en beleidsuitvoerende bevoegdheden over zowel de kwalificatiestructuur als EVC.

Ik sluit dan ook graag af met een warme oproep aan de politiek voor een sterk tripartiet overleg met respect voor de sociale partners. ■

Op 1 januari 2009 werd het nieuwe SERV-decreet van kracht. Het vervangt het oprichtingsdecreet van de SERV, dat al bijna een kwarteeuw oud was.

Dagelijks bestuur SERV 2009

Een nieuw decreet was nodig omdat de context fundamenteel gewijzigd is sinds de oprichting van de SERV. De SERV heeft in de loop der jaren belangrijke nieuwe taken gekregen. Daarnaast heeft het advieslandschap een belangrijke evolutie ondergaan met de oprichting van strategische adviesraden voor de verschillende beleidsdomeinen.

Het nieuwe decreet bevestigt de rol van de SERV als hét orgaan waarbinnen het sociaaleconomische overleg plaatsvindt tussen de Vlaamse werkgevers- en werknemersorganisaties. Dit is de kernopdracht van de SERV volgens het nieuwe decreet.

Vanuit deze overlegopdracht is het logisch dat de SERV functioneert als strategische adviesraad (SAR) voor

materies die nauw verband houden met dit sociaaleconomisch overleg. Zo is de SERV de strategische adviesraad voor het beleidsdomein Werk en Sociale Economie, voor Economie (binnen het beleidsdomein Economie, wetenschappen en Innovatie) en voor Energie (binnen het beleidsveld Leefmilieu, Natuur en Energie; het gaat om een gedeelde bevoegdheid met de Minaraad). Ten slotte is de raad ook strategische adviesraad voor het beleidsdomein Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid. Door deze opdracht als strategische adviesraad krijgt de adviesbevoegdheid van de SERV een scherpere focus.

Deze specifieke bevoegdheden als SAR beletten niet dat de SERV ook op andere sociaaleconomisch relevante domeinen actief blijft, zoals Milieu, On-

derwijs of Ruimtelijke Ordening om er maar een paar te noemen. In het kader van zijn overlegfunctie mag en moet de SERV hieromtrent overleg plegen en desgevallend met een standpunt naar buiten komen. De verplichting om alle ontwerpdecreten met een sociaal-economische dimensie voor te leggen aan de SERV blijft behouden. In de domeinen waarvoor de SERV niet optreedt als strategische adviesraad, zal de Vlaamse Regering ook aan de bevoegde strategische adviesraad een advies moeten vragen.

De taken van de SERV zijn ruimer dan overleg plegen en advies geven. Het decreet stelt dat de SERV:

- een kenniscentrum moet zijn op het gebied van organisatorische en technologische veranderingen in relatie tot arbeid in Vlaanderen (Stichting Innovatie & Arbeid)
- Jaarlijks een advies uitbrengt over de begroting
- het secretariaat waarneemt van het Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité (VESOC)
- verantwoordelijk is voor de opmaak van beroepscompetentie-profielen en standaarden.
- Een coördinatiefunctie uitoefent met betrekking tot de netwerken van sectorconsulenten

De Stichting Innovatie & Arbeid bestond voorheen al, zij het onder een andere naam (STV-Innovatie & Arbeid). Ook de begrotingswerkzaamheden en het waarnemen van het secretariaat van VESOC was reeds voorzien in het vorige decreet.

De opmaak van beroepscompetentie-profielen en standaarden werd al jaren opgenomen binnen de SERV, maar door de nieuwe regelgeving wordt

dit decretaat verankerd in het SERV-decreet. De coördinatiefunctie inzake netwerken van sectorconsulenten is nog niet decretaal geregeld, maar daarvoor zou dit jaar nog een decretale basis komen.

Bij de SERV zijn er daarnaast nog een aantal andere instanties opgericht die een eigen bestuursorgaan hebben en dus inhoudelijk autonoom functioneren. Wel is het zo dat het secretariaat wordt waargenomen door het secretariaat van de SERV, waardoor deze instanties zijn opgenomen in het SERV-decreet.

Het gaat om de volgende commissies:

- de Vlaamse Luchthavencommissie adviseert op geïntegreerde wijze over het luchtvaart en luchthaven-beleid
- de commissie Diversiteit ijvert voor de evenredige vertegenwoordiging van de minderheidsgroepen in het sociaaleconomisch leven
- de Vlaamse Havencommissie
- zes sectorale commissies

De twee eerste commissies (Vlaamse Luchthavencommissie en commissie Diversiteit) waren al actief binnen de SERV, maar door het nieuwe decreet krijgen ze een rol als autonome commissie met een decretale taak.

De strategische adviesraden waarvan het secretariaat wordt waargenomen door het SERV-secretariaat vervullen het plaatje. Het zijn autonome adviesraden met een eigen oprichtingsdecreet. Aangezien de SERV een secretariaat ter beschikking stelt verwijst het nieuwe decreet pro memorie naar deze twee strategische adviesraden. Het gaat enerzijds om de Mobiliteitsraad van Vlaanderen en ander-

SERV-decreet in werking op 1 januari 2009

Op 7 mei 2004 werd een nieuw decreet inzake de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (B.S. 25.08.2004) goedgekeurd. Op 26 februari 2009 verscheen in het Belgisch Staatsblad het Decreet van 19 december 2008 tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004 inzake de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en van het decreet van 30 april 2004 betreffende het verwerven van een titel van beroepsbekwaamheid. Op 17 februari verscheen het Besluit van 23 januari 2009 van de Vlaamse Regering tot bepaling van de datum van inwerkingtreding van twee decreten inzake de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen. Hiermee treedt het nieuwe SERV-decreet in werking op 1 januari 2009.

zijds om de Strategische Adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids- en Gezinsbeleid.

Hoewel de opsomming in het SERV-decreet van de taken die de SERV doet, de commissies en strategische adviesraden die bij de SERV zijn opgericht al indrukwekkend is, gebeurt er nog meer binnen de SERV. Zo is de SERV ook verantwoordelijk voor het secretariaat van de sectorconvenanten, de adviescommissie voor Private Arbeidsbemiddeling en de begeleidingscommissie bij het Pendelfonds.

Europese beleidsruimte voor de financieel-economische crisis

Europese automobiellindustrie als voorbeeld

In alle Europese landen zijn de afgelopen maanden herstelplannen opgemaakt om de economische en financiële crisis aan te pakken. De Vlaamse Regering heeft het relanceplan Herstel het vertrouwen uitgewerkt, dat bijdraagt tot een slagkrachtig Vlaams impulsbeleid. In dit artikel overlopen we echter niet de Vlaamse of Belgische aanpak maar wel de Europese, met bijzondere aandacht voor de automobiellindustrie. Europa bepaalt immers heel wat spelregels in deze relanceplannen.

Financiële crisis: impact op reële economie niet onderschatten

Aanleiding voor de herstelplannen is de financiële crisis, in eerste instantie in de banksector en later uitgebreid tot de gehele economie. Bedoeling zou moeten zijn dat de steun zodanig aangewend wordt dat zij niet enkel tot een betere financiële positie van de banken leidt, maar ook de gehele economie ten goede komt.

Immers, in de afgelopen maanden zijn de gevolgen van de financiële crisis voor de reële economie pijnlijk zichtbaar geworden. Een zeer ernstige neergang tast de gehele economie aan en wordt door gezinnen, bedrijven en werkgelegenheid sterk gevoeld. De banken ontwikkelden in de afgelopen zes maanden een zeer grote risicoaversie, wat tot kredietschaarste voor ondernemingen en gezinnen leidt, en vervolgens tot een belangrijke daling van de vraag (consumptie). Het is geen tijdelijke conjuncturele inzinking meer, maar wel degelijk een belangrijke economische recessie. Plus: deze moeilijkheden treffen niet alleen zwakke ondernemingen zonder solvabiliteitsbuffer, maar ook gezonde ondernemingen geconfronteerd met kredietschaarste, wat vooral voor KMO's van belang is. Ook de impact op de overheidsbegroting is sterk negatief, vooral voor overheden met een hoge schuldgraad.

Door de crisis zijn vele lidstaten geneigd op eigen houtje op te treden en relanceplannen met maximaal binnenlands effect op te stellen. Voor de EU (en de meeste economieën) is deze aanpak echter niet aanvaardbaar, omdat in het verleden (vooral de crisis in de jaren '30 van de vorige eeuw) gebleken is dat individueel nationaal optreden weinig doeltreffend is.

Belangrijk is dat de EU een meer soepele staatssteun dan voorheen toestaat, maar alle Europese ondernemingen moeten wel aan identieke spelregels (gelijke concurrentievoorzwaarden) onderworpen blijven. De Europese lidstaten beschikken vandaag al over instrumenten die niet als staatssteun worden beschouwd: algemene maatregelen geldend voor alle ondernemingen op het grondgebied van een land vallen niet onder de Europese staatssteunregels. Ook consumenten kunnen rechtstreeks financieel gesteund worden, bijvoorbeeld voor het vernietigen van oude producten (bijvoorbeeld: schrootpremies voor oude auto's) en/of het kopen van groene producten. Dergelijke steun is geen staatssteun als het aan elk product ongeacht zijn herkomst verleend wordt.

Tijdelijke staatssteunmaatregelen: de nieuwe Europese spelregels

De Commissie heeft eind vorig jaar een eerste herstelplan uitgewerkt om de Europese economie uit de financiële

en economische crisis te halen. Het steunt op twee grote pijlers: maatregelen op korte termijn om de vraag te bevorderen, banen te redden en het vertrouwen te herstellen, en slimme investeringen om economische groei en duurzame welvaart op lange termijn te stimuleren. Het herstelplan wil bovendien hervormingen in het kader van de Lissabonstrategie bespoedigen. De EU dient daarbij de eigen spelregels voor staatssteun te herinterpreteren. Bedoeling is de staatssteunregels zodanig toe te passen dat de crisis met maximale flexibiliteit kan aangepakt worden, terwijl tegelijkertijd eerlijke concurrentieverhoudingen gehandhaafd blijven en oneerlijke concurrentie wordt vermeden.

Het meest in het oog springen de tijdelijke steunmaatregelen om een ernstige verstoring in de economie van een lidstaat op te heffen, omdat deze afwijken van de concurrentieregels die voordien golden. Voorwaarde is dat de gehele economie van een land aangetaast is. Bepaalde soorten staatssteun gedurende een beperkte periode zijn dan verenigbaar met de spelregels van de gemeenschappelijke markt. De staatssteun kan toegepast worden tot 31 december 2010, maar (in de huidige fase) dienen de lidstaten ten laatste op 31 juli 2009 te melden welke maatregelen zij voorstellen.

Volgende tijdelijke bepalingen voor staatssteun zijn vandaag mogelijk:

- **Beperkte steunmaatregelen:** het steunbedrag waarmee de overheid een onderneming tijdelijk kan ondersteunen wordt opgetrokken van 200.000 naar 500.000 euro per onderneming. Het moet gaan om ondernemingen die op 1 juli 2008

(dus voor het uitbreken van de crisis) niet in moeilijkheden verkeerden.

- **Steun in de vorm van garanties:** om de toegang tot financiering te verbeteren en de huidige grote risicoaversie bij banken te verminderen, kan de toekenning van leninggaranties een oplossing bieden. De Commissie springt soepel om met de voorwaarden, maar steeds dient gegarandeerd dat alle ondernemingen op het grondgebied van een lidstaat aan bod komen.
- **Steun in de vorm van rentesubsidies (renteverlaging):** de Commissie aanvaardt dat leningen worden verstrekt met een rente gelijk aan de daggeldrente van de centrale bank, vermeerderd met een kleine kredietrisicopremie die overeenstemt met het risicoprofiel van de ontvanger. In de praktijk is dat een rentesubsidie, aangezien de daggeldrente van de centrale bank aanzienlijk onder elke commerciële rentevoet ligt. Opnieuw moet het gaan om ondernemingen die op 1 juli 2008 niet in moeilijkheden verkeerden.

- **Steun voor de productie van groene producten:** door de huidige financiële crisis hebben ondernemingen meer moeite met de financiering van de productie van milieuvriendelijke producten. Daarom worden aanvullende maatregelen in de vorm van leningen met rentesubsidie verstrekt die specifiek deze productie bevorderen. Het dient gegarandeerd dat deze leningen binnen de bedoelde ondernemingen blijven, en niet naar andere ondernemingen doorgesluisd worden.
- **Risicokapitaalmaatregelen:** de onrust op de financiële markten heeft negatieve gevolgen voor de risicokapitaalmarkt voor jonge KMO's, door de geringe beschikbaarheid van risicokapitaal en verwante vormen van financiering. Omdat de risico's aan risicokapitaal vandaag veel hoger worden geschat (gecombineerd met onzekere marktverwachtingen), zijn investeerders geneigd in veiliger activa te beleggen. Een gelijkaardig fenomeen treft de recente beursontwikkeling. De Commissie staat toe dat de overheid een stuk

van het risico voor investeerders in KMO's garandeert.

- **Kortlopende exportkredietverzekering:** Als gevolg van de huidige financiële crisis kan tijdelijk geen dekking voor verhandelbare risico's beschikbaar zijn. De Commissie staat toe dat tijdelijk onverhandelbare risico's worden verzekerd door een openbare of door de overheid gesteunde exportkredietverzekeraar. De verzekeraar (= overheid) dient zijn tarieven voor dergelijke risico's wel zo veel mogelijk af te stemmen op die van particuliere exportkredietverzekeraars.

De automobiellindustrie als voorbeeld van het relanceplan

De automobiellindustrie is een van de paradepaardjes van de Europese industrie, en een belangrijke motor van groei, export, innovatie en werkgelegenheid. Met een jaarproductie van meer dan 18 miljoen voertuigen en een aandeel van bijna een derde op de wereldmarkt voor personenauto's is de EU de grootste autoproducent ter wereld. De bedrijfstak verschaft rechtstreeks werk aan 2 miljoen personen, maar in totaal zijn zo'n 12 miljoen banen afhankelijk van deze bedrijfstak (cijfers: EU-Commissie). Bovendien investeert de auto-industrie jaarlijks meer dan 20 miljard euro in onderzoek en ontwikkeling (O&O), waarmee zij in Europa de grootste particuliere O&O-investeerder is. Met een jaaromzet van 780 miljard euro en een toegevoegde waarde van meer dan 140 miljard euro levert zij een belangrijke bijdrage aan het BBP van de EU (ter vergelijking: het BBP van België bedraagt een 340 miljard euro). Bovendien voert de automobiellsector veel meer uit dan in:

het overschot bedraagt 60 miljard euro op een totale uitvoer van 125 miljard euro. Daarnaast heeft de bedrijfstak een grote rol in de aanpak van economische, sociale en milieuproblemen, zoals duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid.

Ook in de Vlaamse economie is het één van de belangrijkste bedrijfstakken, al zijn alle automobielproducenten van buitenlandse oorsprong. De afgelopen twintig jaar is bovendien een sterke toeleverende en ondersteunende industrie van binnenlandse oorsprong ontstaan (chemie; aluminium; technisch textiel; kunststof, plastic en schuimrubber). Dat is geen detail, want ongeveer 75% van de toegevoegde waarde wordt door leveranciers gerealiseerd. Daar komt bij: het is een bedrijfstak waar relatief veel laaggeschoolde werknemers een plaats vinden, en tegelijkertijd hoge lonen betaald worden.

De huidige economische crisis doet de industrie pijn, en komt nog harder aan in de automobiellndustrie. De cijfers zijn hard: in het laatste kwartaal van 2008 zakte de industriële productie van de EU met 8,4% ineen (lopende prijzen), en vandaag (12 maart 2009) alles lijkt erop te wijzen dat deze teruggang zeker niet gestopt is. Ook de vraag naar personen- en bedrijfsvoertuigen binnen en buiten de EU is ingezakt. Immers: het vertrouwen van de consument is gekelderd, de koopkracht neemt globaal af, en dus worden er minder auto's verkocht. In het laatste kwartaal van 2008 daalde het aantal geregistreerde nieuwe auto's in Europa gemiddeld met 20% (verkoop nieuwe personenauto's: -1,2 miljoen in 2008). In januari 2009 was de Europese markt voor personenauto's 27%

kleiner dan in januari 2008. Fabrikanten van bedrijfsvoertuigen worden nog zwaarder getroffen: het aantal orders voor vrachtwagens daalde van 38 000 in januari 2008 tot 600 (!) in november 2008 (cijfers: Europese Commissie).

Bovendien ondervindt de automobiellndustrie problemen met de kredietverlening en wordt voor een gebrek aan liquiditeit bij sommige producenten gevreesd. Zij slagen er niet in leningen tegen redelijke voorwaarden te krijgen omdat zij door de negatieve marktvooruitzichten minder kredietwaardig worden geacht. Geschat wordt dat de vijf grootste eigen financieringsmaatschappijen van autofabrikanten in Europa in 2009 de schuld op middellange tot lange termijn (op Europees niveau) met ongeveer 10 miljard euro zullen moeten verhogen (bron: Europese Commissie). De leveranciers vrezen dat zij nog meer getroffen zullen worden, aangezien de automobiellndustrie bedrijven zeer terughoudend zijn voor de financiering van hun toeleveranciers. Kleine onderleveranciers, minder kapitaalkrachtig en gediversifieerd dan hun grote concurrenten, hebben het dan ook bijzonder zwaar.

Dat neemt niet weg dat de auto-industrie eveneens te lijden heeft onder structurele problemen die van voor de crisis dateren. Hoge vaste kosten, een structurele overcapaciteit en zware prijsconcurrentie zijn niet nieuw. De recente afname van de vraag en de productie verslechteren de situatie, zodat de overcapaciteit in Europa vandaag op ten minste 20% geschat wordt (cijfers: Europese Commissie). Wereldwijd bedraagt de productiecapaciteit nu ongeveer 94 miljoen voertuigen per jaar, terwijl

de vraag voor 2009 op ongeveer 55 miljoen auto's wordt geschat. Het ligt voor de hand dat de productie in hoge mate dient terugschroefd: in de eerste twee kwartalen van 2009 naar verwachting met 25% (cijfers: Europese automobiellndustrie).

Het lijkt contradictorisch, maar toch zijn de mondiale lange termijnverwachtingen voor de automobiellndustrie veelbelovend: de wereldvraag naar voertuigen zal in de komende twintig jaar verdubbelen of zelfs verdrievoudigen, omdat opkomende groeimarkten (vooral buiten Europa) binnen bereik komen. Innovatieve technologie wordt belangrijker omdat het wagenpark milieuvriendelijker moet worden. En omdat de volledige vervanging van het wagenpark als gevolg van de huidige afname van de vraag op volgroeide markten als Europa en de VS meer tijd zal vergen, is er des te meer ruimte voor een opleving van de markt. Dus: voor de Europese economie is het zeer belangrijk dat de automobiellndustrie de huidige neergang overleeft en klaarstaat om in te spelen op een aantrekkende vraag.

Beleidsaanpak: de Europese visie op de relance in de automobiellndustrie (voorstel)

In het Europese herstelplan heeft de Commissie de belangrijkste elementen van de overheidssteun voor de automobiellndustrie uiteengezet, die de hoger beschreven uitgangspunten vertalen: 1) stimuleren van de vraag naar auto's om de effecten van de kredietchaos te beperken; 2) beperken van de impact van herstructureringen (en hun kosten), vooral voor werknemers, bijvoorbeeld door bijscholing; 3) be-

drijven aanmoedigen hun productie-faciliteiten te moderniseren en zo het concurrentievermogen op de wereldmarkt op lange termijn garanderen; en 4) de industrie ondersteunen bij het doorvoeren van drastische technologische veranderingen.

De primaire verantwoordelijkheid voor de aanpak van de crisis ligt uiteraard bij de industrie zelf. De EU en haar lidstaten kunnen in het kader van een algemeen industriebeleid wel randvoorwaarden creëren, maar ook niet meer dan dat. Daar komt de hoger geschetste tijdelijke overheidssteun bij, die echter per definitie via horizontale beleidsinstrumenten (= voor iedereen toegankelijk) wordt gerealiseerd. We overlopen kort de belangrijkste elementen voor de automobielsector.

Toegang tot financiering; investeringen in innovatie en onderzoek

Belangrijkste korte termijnprobleem is dat financiering tegen redelijke voorwaarden beschikbaar is en de liquiditeit van de ondernemingen hersteld wordt. Een behoorlijk functionerend financieel systeem heeft de hoogste prioriteit om de economie weer vlot te trekken, wat voor de automobielsector van bijzonder belang is.

Daarnaast moet de autonijverheid investeren in onderzoek en ontwikkeling, vooral in nieuwe motoren die voldoen aan de ambitieuze Europese CO₂-reductiewetgeving (vanaf 2012 van kracht). De nieuwe voertuigen moeten bovendien aan strengere drempelwaarden voor verontreinigende emissies en strengere veiligheidsvoorschriften voldoen. Daarom wordt de toegang tot financiering gesteund via gesubsidieerde leningen en garanties voor autobedrijven, en gesubsidieerde

leningen voor de productie van groene producten, waaronder auto's (zie ook hoger).

Stimulering van de vraag naar nieuwe voertuigen; versnelde wagenparkvernieuwing

De lidstaten hebben eveneens maatregelen aan de vraagzijde genomen, omdat dit de meest effectieve wijze is om de daling van de vraag naar auto's tegen te gaan en het consumentenvertrouwen te herstellen. Negen lidstaten (op 12 maart 2009) hebben al recycling- en hergebruikregelingen voor voertuigen ingesteld (schrootpremies). België (vooral Audi Brussel) voelt de positieve effecten in de export naar Duitsland, aangezien dat één van de landen is met dergelijke schrootpremies.

Ook via overheidsaanbestedingen kan de vraag naar schonere en zuinigere voertuigen gestimuleerd worden. Investeren in infrastructuur of vervanging van openbare vervoermiddelen, waaronder vrachtwagens en autobussen, kunnen om dezelfde redenen vervroegd worden, al verondersteld dat natuurlijk een overheidsbegroting met voldoende investeringsmarge.

Behoud van kennis en vaardigheden, en van werkgelegenheid; beperking van sociale kosten

Via verschillende instrumenten op Europees (Europees Sociaal Fonds; Europees Globaliseringsfonds) en nationaal / regionaal niveau (zoals het Vlaamse relanceplan Herstel het vertrouwen, met een activerend arbeidsmarktbeleid gericht op het versterken van competenties) kunnen de negatieve sociale gevolgen beperkt worden. Ook de geleidelijke overschakeling op nieuwe productiewijzen dient gestimuleerd. Dergelijke maatregelen gelden ui-

terdaard voor alle sectoren, maar zijn door de overcapaciteit voor de automobielsector en zijn toeleveringsketen voor de autonijverheid van nog groter belang.

Open wereldmarkten; eerlijke concurrentie

In tijden van economische onzekerheid hebben landen de neiging hun industrie te beschermen door handelsbarrières in te voeren. De EU maakt zich sterk geen nieuwe handelsbeperkingen voor derde landen in te stellen, maar een aantal Europese landen lijkt intern maatregelen te nemen die wel naar een vorm van protectionisme neigen. Immers: de voorwaarde voor staatssteun is vandaag enkel dat geen enkele onderneming in een land uitgesloten wordt, over de schaalgrootte aan staatssteun wordt bijna niets gesteld. Hier ligt de komende weken en maanden één van de grootste uitdagingen voor de Europese economie, en vooral voor het toezicht op de Europese markten. Immers, als de Commissie op dit punt faalt, heeft dit onvermijdelijk negatieve gevolgen voor de werkgelegenheid en economische ontwikkeling in kleinere landen en regio's. Vlaanderen, en ook België, zijn in een opbodrace immers te klein om tegen grote Europese landen in te gaan: Frankrijk bijvoorbeeld wil haar auto-industrie steunen met een totaalpakket van 6,5 miljard euro (voorstel voorgelegd aan de EU-Commissie, februari 2009), op voorwaarde dat geen enkele ondernemingsvestiging gesloten wordt. Daarmee ontstaat een onhoudbare situatie: de gehele begroting van de Vlaamse Regering bedraagt maar 25 miljard euro, zodat de Franse steun enkel voor hun automobielsector gelijk staat met ongeveer 25% van de gehele Vlaamse begroting...

25 jaar Stichting Innovatie & Arbeid

Dit jaar viert de Stichting Innovatie & Arbeid haar 25-jarig bestaan. In 1984 ging ze van start als Stichting Technologie Vlaanderen om later omgedoopt te worden in STV-Innovatie & Arbeid. Om deze verjaardag te vieren werd op 17 maart te Leuven een conferentie Innovatief werken in Europa georganiseerd, waarop vier toonaangevende programma's over innovatie & arbeid aan een talrijk opgekomen publiek werden voorgesteld. Minister-president Kris Peeters tekende voor de feestrede. Een sfeerbeeld.

▲ Dr. Claudio Zettel

▲ Dr. Tuomo Alasoini

▲ Paul Berckmans en Kris Peeters

▼ Prof. Peter Totterdille – Edna Jordan – Ann Vermorgen

Retentie- en verzuimbeleid in callcenters

Op het einde van 2007 waren er volgens de VDAB 234 knelpuntberoepen. De job van callcenter medewerker is volgens de VDAB een knelpuntberoep. STV-Innovatie & Arbeid ging na hoe callcenters oplossingen zoeken in het eigen personeels- en organisatiebeleid.

Callcenter medewerker: een knelpuntberoep

Deze beroepen waren goed voor 50,2% van de 281.661 ontvangen vacatures in het Normaal Economisch Circuit zonder Interimopdrachten. Minder dan gemiddeld voor andere beroepen raken de vacatures voor deze beroepen ingevuld en het duurt gemiddeld ook langer om de vacatures in te vullen.

Callcenters hoorden de laatste jaren tot de snelst groeiende ICT-dienstverlening in Vlaanderen. De werkgelegenheid in de inhouse callcenters binnen een onderneming en de externe facilitaire callcenters wordt op 60.000 personen geschat. Tussen 2004 en

2007 zou het aantal werknemers zijn verdubbeld. De job van callcenter-medewerker is volgens de VDAB een knelpuntberoep. Het is niet makkelijk voor callcenters om tijdig voldoende geschikte operators aan te trekken. Bovendien is het verloop en verzuim bij het personeel hoog. Dit is een belangrijke economische kost, dreigt de professionaliseringsinspanningen uit te hollen bij de callcenteractiviteiten en het personeelsbeleid en wakkert de al scherpe concurrentie in de sector nog verder aan.

STV-Innovatie & Arbeid ging na hoe callcenters oplossingen zoeken in het eigen personeels- en organisatiebeleid. Hiervoor werd onderzoek ver-

richt in een twaalftal inhouse en facilitaire callcenters met gesprekken met bedrijfsverantwoordelijken en werknemersafgevaardigden. De job van calloperator is niet zo'n makkelijke job (simultaan bellen, luisteren, informatie opzoeken en schrijven; sterk gestandaardiseerd, relatief monotoon en kortcyclisch werk; vaak weinig variatie en weinig autonomie want het werk wordt gestuurd door de afspraken met de opdrachtgevers, door de technologie en de nauwgezette supervisie) en biedt vaak niet dezelfde verloning als in andere dienstactiviteiten. Uit het onderzoek blijkt dat callcenters op verschillende terreinen, al dan niet tegelijk, maatregelen treffen in de hoop de aanwerving, het verloop en het verzuim van callcentermedewerkers gunstig te beïnvloeden.

Maatregelen in de praktijk

Ze sturen hun werkorganisatie en technologie bij, onder meer met een nauwere band met de opdrachtgever en de opwaardering van de callcenteractiviteiten; keuze voor liefst langlopende opdrachten; meer klemtoon op dienstverlening dan op verkoop; naast controle van kwantitatieve parameters en productiviteit meer aandacht voor kwalitatieve parameters; verzachting van strakke taakkenmerken door jobvariatie en door ondersteuning met kennismanagementsystemen; teams die een zekere identificatie met de taak of opdrachtgever toelaten; meer ondersteuning van de hiërarchie; minder strakke scriptsystemen voor het beantwoorden van oproepen; inspraak in opgevolgde kwalitatieve parameters van gesprekken en afspraken rond gespreksmonitoring.

Ze nemen maatregelen voor de toeleiding en opleiding van callcenteroperators, zoals meer klemtoon op competenties en competentieverwerving en niet of veel minder op diplomavereisten; scheppen ruimte voor kansengroepen en groepen met specifieke kwalificaties die een troef zijn (bijvoorbeeld een bepaalde talenkennis); leiden kandidaten toe waarvan men hoopt dat ze het bedrijf niet snel verlaten; werken meer professionele methoden van werving en selectie uit; hanteren uitzend- en stageplaatsen als opstap naar vaste contracten; zorgen voor een kortere en meer modulaire basisopleiding en live coaching en doen een beroep op niet-klassikale methoden voor bijkomende opleiding zoals workshops en e-learning.

Ze nemen maatregelen op het vlak van arbeidsomstandigheden, arbeidsvoorwaarden en arbeidsverhoudingen zoals aandacht voor ergonomie en faciliteiten voor het personeel; flexibiliteit met afwijkende werktijden en deeltijdse contracten ondersteund met planningssystemen en inspraak van het personeel (indien mogelijk rekening houdend met voorkeur inzake uurroosters en werkregime); verbetering van de loonvoorwaarden door het toekennen van extra's (huisbarema, bonussen, incentives, extra legale voordelen,...); doorgroeimogelijkheden in skills naast beperkte verticale doorgroeimogelijkheden; systemen voor de opvolging van verloop en verzuim (exit- en verzuimcijfers, exit- en ver-

zuimgesprekken) en voor beloning van aanwezigheid; toename van de betrokkenheid van medewerkers door meetings, enquêtes en medewerking aan kennissystemen en ontwikkeling van regulier overleg in facilitaire callcenters. ■

Meer gegevens over het onderzoek vindt u in het informatiedossier Retentie- en verzuimbeleid in callcenters. Praktijkvoorbeelden van de invulling van het knelpuntberoep van callcenteroperator.

Voor meer informatie kunt u terecht bij Leen Baisier, lbaisier@serv.be

Werkbaar werk

Om de werkbaarheid in Vlaanderen te meten en in kaart te brengen ontwikkelde de Stichting Innovatie & Arbeid een meetinstrument, de werkbaarheidsmonitor. Met deze monitor worden, zowel voor werknemers als zelfstandige ondernemers, gegevens verzameld en opgevolgd over diverse facetten van het werk: werkdruk, emotionele belasting, afwisseling in het werk, fysieke arbeidsomstandigheden, werkstress, motivatie, leermogelijkheden, werk-privé-balans, ...

In 2005 publiceerde de stichting een eerste brochure met resultaten van de nulmeting van de Vlaamse werkbaarheidsmonitor 2004 bij de Vlaamse werknemers. In 2007 werden de jobs van werknemers voor de tweede keer in kaart gebracht en werd een eerste meting uitgevoerd bij de zelfstandige ondernemers. In een nieuwe brochure, die zopas van de pers rolde worden de belangrijkste cijfergegevens over de werkbaarheidssituatie in Vlaanderen (werknemers 2004-2007 en zelfstandige ondernemers 2007) gepresenteerd. Deze brochure kunt u downloaden of bestellen op www.serv.be/publicaties. ■

Werken en leren

Leren op de werkplek in de praktijk

Leren op de werkplek, leren terwijl je werkt, werkpleklernen zijn begrippen die de voorbije jaren in populariteit zijn toegenomen. STV-Innovatie & Arbeid zet in een brochure de begrippen op een rijtje en toont met tal van voorbeelden wat werkpleklernen in de praktijk is.

In heel wat opleidingsplannen, opleidingsstrategieën vind je elementen van leren op de werkplek terug. Wie al die voorbeelden bij elkaar brengt, heeft vaak moeite om precies aan te geven wat nu leren op de werkplek is. Met de brochure wil STV-Innovatie & Arbeid de veelheid aan begrippen op een rijtje zetten. Het is echter geen theoretische brochure. Integendeel de voorbeelden spreken zoveel mogelijk voor zichzelf. STV vond inspiratie in de 101 voorbeelden die de SERV verzamelde rond competentiebeleid in bedrijven, in voorbeelden en praktijkverhalen uit eigen onderzoek en praktijken die we leerden kennen via de Community of Practice Werkpleklernen van het VOV en ESF-projecten.

Medewerkers leren hun vak in heel wat organisaties vooral op de werkplek zelf. Bedrijven kiezen voor systemen van peterschap, introduceren e-learning programma's, verbeteren feedbackprocedures, maken werk van leergerichte functies, werken gestructureerde opleidingen uit die op de werkvloer worden gegeven, verbeteren het onthaal en introductie van nieuwe medewerkers, enzovoort. De aandacht voor leren op de werkplek in bedrijven heeft te maken met uiteenlopende factoren:

- Bedrijven worden voortdurend geconfronteerd met veranderingen. Innoveren is de boodschap. Het tempo van veranderingen volgen betekent dat bedrijven er voor moeten zorgen dat kennis en ervaring snel in de praktijk worden omgezet. Leren op de werkplek maakt kennis direct toepasbaar in de praktijk.

- Flexibele organisaties vragen ook flexibele vormen van leren. Leren op de werkplek maakt het mogelijk om te leren wanneer de behoefte er is. Je leert eigenlijk just-in-time.
- De krapte op de arbeidsmarkt voor knelpuntfuncties zet bedrijven er toe aan om uitdagende en boeiende jobs met veel leermogelijkheden aan te bieden. Zo hoopt men jonge medewerkers in het bedrijf te houden. Door het verloop te verminderen staat het bedrijf sterker op de arbeidsmarkt.
- Naast innovatie is kostenreductie een belangrijk element in de concurrentiepositie van bedrijven. Ook de kosten en baten van opleiding worden kritisch opgevolgd. Leren op de werkplek wordt vaak als een goedkoper alternatief beschouwd dan formele opleidingen. Men bespaart op reis- en verblijfskosten, én medewerkers zijn/blijven tijdens het leren op het werk productief. Toch vergt ook leren op de werkplek een investering, o.a. in goed opgeleide mentoren of peters, extra tijd en onderbrekingen van het productieproces voor bijvoorbeeld reflectiemomenten.

In het onderwijs is werkpleklernen een verzamelterm voor alles wat te maken heeft met deeltijds leren en werken, stages, werkervaringsplaatsen enzovoort. In scholen vormen stages een steeds belangrijker onderdeel van de praktijkgerichte opleidingen. In het deeltijds onderwijs verschuift de klemtoon van het leren naar het werken. Al-

lerlei instrumenten ondersteunen bedrijven en scholen om leergerichte werkplekken voor deze jongeren vorm te geven.

De VDAB gebruikt werkpleklernen om werklozen in opleiding voor te bereiden op een job.

Sectoren verzamelen goede praktijkvoorbeelden van leren op de werkplek of proberen het werkpleklernen in kaart te brengen. Zij ondersteunen bedrijven actief in het opleiden van peters en meters. Ze werken opleidingsprogramma's uit waarin het leren op de werkplek een belangrijke plaats inneemt.

ESF-projecten focussen op de rol van werkpleklernen in het ontwikkelen van competenties van werknemers en mensen in opleiding.

In het eindrapport van het maatschappelijk debat levenslang leren in Vlaanderen vindt men volgend idee terug:

"De organisatie (dat zijn o.m. ondernemingen, overheidsadministraties, so-

cial profit organisaties) is niet enkel een werkplek maar ook een leerplek en dat leren is voor de toekomst de vitale investering. De opdracht om de werkplek als leerplek uit te bouwen ligt in eerste instantie bij de organisaties zelf, zij dragen de verantwoordelijkheid voor het optimaliseren en het up-to-date houden van het lerend vermogen van hun medewerkers in een zo open mogelijke arbeidsmarkt."

In de competentieagenda 2010, een actieplan om de competentieontwikkeling

Peterschap loont

In een middelgrote KMO (75 werknemers) wordt een goed uitgewerkt systeem van peters en meters opgezet. Peters krijgen een externe opleiding bij de brancheorganisatie en worden gecoacht door de bedrijfsleiding. Nieuwkomers begeleiden maakt deel uit van het takenpakket van de peter. Na een jaar stelt het bedrijf vast dat er minder uitval van productie is, het verloop is gedaald van 28% naar 15%, het verzuim is gedaald, er zijn 40% meer spontane sollicitaties, meer aanvragen voor een stageplaats, minder (- 1/4de) klachten van klanten. Maar ook de werksfeer is verbeterd. Het imago van het bedrijf is positiever bij klanten en kandidaat werknemers. De gunstige effecten van het peterschapstelsel hebben ook een invloed op de bedrijfsstrategie. De bedrijfsleider verkent nieuwe markten met het oog op een uitbreiding van het bedrijf. De opzet, voorbereiding en opvolging van het peterschapstelsel wordt in het sociaal overleg regelmatig besproken.

in Vlaanderen te verbeteren, maken de Vlaamse overheid en de sociale partners afspraken om het werkplekleren in bedrijven en scholen te versterken. Dit engagement wordt bevestigd in het Pact 2020. Daarin spreken de sociale partners en de overheid af dat ondernemingen een loopbaan- en leeftijdsbewust personeelsbeleid uitbouwen met o.a. aandacht voor competentieontwikkeling. Volgens hen kan dit via een sterkere uitbouw van werkplekleren.

Maar wat is werkplekleren precies? Is een systeem van peters en meters werkplekleren? Is met een collega meelopen werkplekleren? Is het gebruik van een e-learning programma werkplekleren? Is een stage werkplekleren? Is werkoverleg werkplekleren? Is samen een probleem oplossen werkplekleren? Hoe pak je werkplekleren in een bedrijf aan? Kan je werkplekleren sturen en optimaliseren? Wie stuurt dan en wat is de inbreng van de werknemers?

In de praktijk stellen we vast dat veel bedrijven en organisaties het lastig hebben om een doordacht beleid rond werkplekleren op te zetten. Nog te vaak laat men het leren op de werkvloer over aan het toeval, of aan de inzet en het initiatief van individuele leidinggevers of collega's en vergeet men de juiste ondersteuning of organisatorische ingrepen om het leren efficiënter en effectiever te laten verlopen.

Maar ook werknemers zien niet altijd de leermogelijkheden die hun werkomgeving biedt. Leren wordt nog te vaak gelijkgesteld met het volgen van een klassieke opleiding of cursus.

Op basis van (eigen) onderzoek en praktijkervaring willen we in de brochure stil staan bij het begrip werkplekleren. In hoofdstuk 1 proberen we een antwoord te geven op de vragen: Wat is werkplekleren? Welke plaats heeft

Een leidinggevende aan het woord

In een grote bank vormen 90 telefonisten de front-office van de afdeling Sparen. Klanten kunnen telefonisch informatie opvragen, een spaarrekening openen en geld storten. De bank heeft een heel gamma aan spaarproducten, elk met zijn eigen kenmerken en regels. Doorlopend komen er producten bij, veranderen ze of worden ze verwijderd. De telefonisten hebben een informatiesysteem dat procedurele info over spaarproducten geeft. Van problemen met klanten en mogelijke oplossingen, maken de telefonisten elke dag aantekeningen. Die aantekeningen worden geïnventariseerd en een kennismanager beslist welke info opgenomen wordt in het kennismanagementsysteem. De volgende dag kan elke telefonist deze informatie op de werkplek raadplegen en gebruiken.

werkplekleren in het opleiden en ontwikkelen van talenten?

In het tweede hoofdstuk bekijken we hoe bedrijven via werkplekleren een concreet antwoord geven op uitdagingen zoals het inwerken van nieuwe medewerkers, het behouden van aanwezig kennis, het delen van kennis en het genereren van nieuwe ideeën.

In het laatste hoofdstuk zoomen we in op enkele specifieke aspecten van leren op de werkplek. De rol van de leidinggevende in het versterken van het leren. Formele kansen om te leren. Leren op de werkplek in KMO's.

Met de brochure willen we een bijdrage leveren aan de verspreiding van goede praktijken in het kader van de Competentieagenda 2010. De brochure bevat geen definitieve antwoorden en oplossingen. Wel hopen we een kader aan te reiken, dat – mede door de talrijke praktijkvoorbeelden – kan bijdragen tot meer aandacht voor leren op de werkplek en talentontwikkeling. ■

Studiedag 26 januari

Rij- en rusttijden: meer rust, maar ook uitgerust?

De nieuwe Europese rij- en rusttijden voor wegtransport leiden tot meer effectieve rust maar ook tot heel wat frustraties en ongewenste neveneffecten. Dat is de conclusie van een onderzoek van STV-Innovatie & Arbeid. Naar aanleiding van dit onderzoek organiseerde STV-Innovatie & Arbeid op 26 januari een studienamiddag in het Vlaams Parlement. De studienamiddag was een gezamenlijk initiatief met de werkgeversorganisaties en vakbonden uit de transportsector.

Eerst presenteerde Liselotte Hedeboom, wetenschappelijk medewerker bij STV-Innovatie & Arbeid het onderzoek. Daarna stelden de sociale partners vragen aan een panel van controle-diensten en een panel van beleids-makers.

Debat met de controlediensten

In het panel van controlediensten zaten Jaroslav Jacubek van de Federale Politie, Johan Vandekerckhof van de FOD Mobiliteit en Vervoer en Ludo Beck van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

In de praktijk verschillen de controles erg: van zeer strikte controles tot op de minuut tot grote soepelheid. Niet alleen in België maar ook internationaal. Dit geeft geen eenduidig signaal naar de chauffeurs en bedrijven. Frank Moreels (ABVV-BTB) vroeg aan het panel wat hier aan kan veranderen?

Voor Johan Vandekerckhof gaat het niet om een nieuw probleem. De regels voor de rij- en rusttijden bestaan al 25 jaar. De normen zijn door de nieuwe verordening niet veel veranderd. Het krachtigste signaal is de verordening en bijhorende richtsnoeren als norm aanhouden in alle lidstaten en door alle controlediensten. Strikt toepassen van de norm is de enige mogelijke keuze. Het soepel toepassen van de norm leidt tot normvervaging. De blokkering van een chauffeur vlak bij huis is een

reëel probleem waaraan de controle-diensten aandacht moeten schenken. De federale politie treedt soepel op maar individuele interpretaties blijven de verantwoordelijkheid van de individuele controleurs. De rol van Eurocontrol is belangrijk om de interpretatieverschillen tussen de landen weg te werken. Er is ook nood aan opleiding voor chauffeurs, over de rij- en rusttijden en over het werken met de digitale tachograaf.

De digitale tachograaf maakt controles tot op de minuut mogelijk. Philippe Degraef van Febetra vreest nu ook voor sancties tot op de minuut. Hoe gaan de controlediensten hiermee om?

De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg focust bij controles op de structurele problemen bij bedrijven.

De FOD Mobiliteit en Vervoer geeft zijn controleurs de instructie om de toleranties uit de Europese richtsnoeren te volgen. De individuele controleur beslist. De boetecatalogus maakt onderscheid naargelang de zwaarte van de inbreuk.

Lode Verkinderen van SAV wijst op het zogenaamde minutenprobleem waarbij elke minuut waarin 5 seconden rijtijd zit, volledig meetelt. De rij- en rusttijden op de seconde berekenen zou al veel problemen oplossen. Hij stoort zich ook aan de oneerlijke

Filip Boelaert en Saïd El Khadraoui

concurrentie. Er zijn bedrijven die de regels aan hun laars lappen en aan de controles ontsnappen. Andere omzeilen de wetgeving door voertuigen in te zetten die niet onder de regeling vallen.

Johan Vandekerckhof pleit hierbij voor een hoge pakkans en hoge boetes. Europa werkt aan de toegang tot het beroep via een elektronisch register. Met dit register kunnen op basis van bedrijfsprofielen gerichtere controles gebeuren. Ook Ludo Beck meent dat het register het mogelijk zal maken om bedrijven met structurele problemen eerst aan te pakken.

Lode Verkinderen vreest dat deze bedrijven niet eens in de databank zullen staan.

Jaroslav Jacubek stelt dan weer dat de politie weinig zicht heeft op het totale plaatje. 99% van de chauffeurs aanvaardt de onmiddellijke inning. Bovendien weten de controleurs niet wat er met de pv's verder gebeurt.

Er is een groot tekort aan kwalitatieve parkeerplaatsen. Volgens richtsnoer 1 mag de chauffeur bij plaatsgebrek

doorrijden naar een volgende parking. Dit zorgt voor onveilige situaties. Vrachtwagens parkeren op de pechstrook van op- en afritten van parkings. Raf Wouters (ACV-Transcom) vraagt welke oplossingen de controleurs zien?

Jaroslav Jacubek erkent het probleem. De Vlaamse Regering is hiervoor bevoegd. Toch geldt richtsnoer 1 alleen in onvoorziene omstandigheden.

Johan Vandekerckhof stelt dat de controleurs een zekere soepelheid moeten hanteren. Hij wil dit in overleg met de sector verder bekijken.

Debat met de beleidsmakers

In het panel van beleidsmakers zetelden de Europese parlementsleden Dirk Sterckx, en Saïd El Khadraoui, Szabolcs Schmidt van de Europese commissie en Filip Boelaert van het kabinet van de Vlaamse Minister van Openbare Werken.

Lode Verkinderen ervaart oneerlijke concurrentie doordat de controles van lidstaat tot lidstaat verschillen. Hoe waakt de Europese Commissie ervoor dat de controles uniform gebeuren en niet vooral de buitenlandse chauffeurs controle krijgen?

Volgens Szabolcs Schmidt hanteert de Europese Commissie de visie dat controles niet ad hoc maar intelligent gebeuren. Ze moeten focussen op grote en systematische inbreuken. Samenwerking, informatie-uitwisseling en gezamenlijke opleidingen moeten leiden tot meer uniforme controles. De nieuwe wetgeving over toetreding tot het beroep zal het mogelijk maken be-

drijven uit te sluiten die systematisch overtredingen begaan. De EU-lidstaten zijn verplicht regelmatig controles uit te voeren en hierover te rapporteren.

Frank Moreels vraagt wat het beleid doet aan het parkingtekort en waarom het bestaande kwaliteitslabel geen rekening houdt met de voorzieningen voor vrachtwagenchauffeurs.

Voor Filip Boelaert is het probleem gekend. De stedenbouwkundige reglementering biedt geen mogelijkheden voor extra parkings. Bij het aflopen van de concessies kan Vlaanderen de kwaliteitslabels aanpassen voor vrachtwagenchauffeurs.

Saïd El Khadraoui geeft als voorbeeld rond veiligheid en voorzieningen de parking in Valenciennes. Die kwam er met Europese steun. Zowel de aanleg als een kwaliteitslabel worden best Europees aangepakt.

Szabolcs Schmidt vult aan. In de tweede fase van het Europees project wordt inderdaad gewerkt aan een labelling-systeem. De bevoegdheid blijft wel bij de lidstaten.

Raf Wouters vreest dat de herwaardering van de parkings tot meer betalen de parkings en meer kosten voor de chauffeur zal leiden.

Hij klaagt ook het gebrek aan Europese harmonisatie van regelgeving aan. Nederland heeft bijvoorbeeld de richtlijn nog niet omgezet.

Dirk Sterckx: Als Nederland de richtlijn niet heeft omgezet moet de Commissie optreden. Sociale wetgeving, net als controles en sancties blijven bevoegdheden van de lidstaten.

Raf Wouters stelt dat de arbeidstijden ook moeten gelden voor zelfstandigen.

Dirk Sterckx: Zelfstandigen kunnen hun arbeidstijden zelf regelen. Ze moeten zich wel houden aan de rij- en rusttijden. Een groter probleem zijn de schijnzelfstandigen.

Philippe Degraef klaagt tot slot het gebrek aan studies over oorzaken van ongevallen met vrachtwagens aan. Over welke data beschikt het beleid?

De doelstellingen uit het Europees Witboek over verkeersveiligheid werden niet gehaald, aldus Saïd El Khadraoui. De EU voert analyses uit op de database met Europese ongevallenstatistieken.

Dirk Sterckx doet de suggestie om bestaande onderzoeken in andere sectoren te bekijken zoals bijv. onderzoek naar vermoeidheid bij luchtvaartpiloten. De oorzaken van ongevallen zijn immers moeilijk te achterhalen.

Szabolcs Schmidt: In 2007 heeft de IRU een studie gedaan naar de redenen van ongevallen bij vrachtwagenchauffeurs. In 20% van de gevallen bleek vermoeidheid een van de oorzaken.

STV-Innovatie & Arbeid baseerde zich voor haar onderzoek op 17 bedrijfscases in het beroepsgoederenvervoer over de weg en op gesprekken met controleurs. De resultaten van het onderzoek staan in een beknopte brochure en een rapport. U kunt ze bestellen of gratis downloaden op de website: www.serv.be

Sectoren helpen bij studie- en beroepskeuze

Sectoren mét een sectorconvenant waren vertegenwoordigd op de SID in's 2009 en stelden op 6 februari de CD - rom en website Werk voor durvers voor. Beide acties kaderen in het realiseren van een verbeterde studie- en beroepskeuze, een engagement uit de sectorconvenant.

Werk voor durvers is een interactieve en educatieve online tool, enerzijds voor kinderen tussen 11 en 13 jaar en anderzijds voor hun leerkrachten die in de klas willen werken rond beroepen en sectoren. Op 6 februari werd een demoversie van de CD - rom aan het publiek voorgesteld in de Brabantse Leuven. Leerlingen uit het zesde jaar van een nabije lagere school waren aanwezig om Werk voor durvers uit te testen en ze deden dat met véél enthousiasme. Minister Vandenbroucke overhandigde hen nadien dan ook een eerste certificaat van 'durvers'. De tool bevat immers ook een spelelement waarbij de kinderen voorwerpen moe-

ten verzamelen die bij bepaalde beroepen horen. Durvers.be is vanaf midden april online.

In Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Limburg stonden 16 sectoren met een stand op de provinciale Studie Informatie Dagen (SID in's), georganiseerd door het Agentschap voor Onderwijscommunicatie. Voor het tweede jaar op rij werden niet alleen ASO leerlingen uitgenodigd op de SID in, maar ook TSO en BSO leerlingen. De aanwezigheid van sectoren is vooral gericht op het geven van informatie over werken, vooral aan die jongeren die niet plannen om verder te studeren maar

ook aan diegene die meer informatie wensen over de sectoren waar ze mogelijk na hun studie terecht kunnen komen. Uit een eerste evaluatie blijkt dat er nog heel wat groeipotentieel is voor de aanwezigheid van BSO en DBSO leerlingen maar ook dat er nood is aan een grondiger voorbereiding van de jongeren. Zonder dat heeft de deelname van sectoren aan de SID in's te weinig meerwaarde. ■

Competentiebeleid, ook in tijden van crisis een noodzaak

Op 3 april organiseren Tempera en de SERV bij het bedrijf IMEC in Leuven, een publieksmoment met als thema competentiebeleid in tijden van crisis. Dit initiatief is een (afgeleid) gevolg van de Competentieagenda 2010.

Daarin werd enerzijds voorzien in de op-richting van lerende netwerken, via een ESF-oproep. De lerende netwerken hebben als finaliteit het bij elkaar brengen van verschillende partners, waar onder niet in het minst bedrijven en organisaties, die pilootprojecten competentiebeleid willen opzetten en het leerproces dat er mee gepaard gaat willen inbrengen in een lerend netwerk. Om een zicht te krijgen op de output van de verschillende lerende netwerken werd een Taskforce Competentiebeleid opgericht met daarin alle promotoren van de lerende

netwerken. Deze taskforce wordt gecoördineerd door Tempera. De sociale partners en de SERV volgen de werking ervan mee op.

Een ander initiatief in de Competentieagenda 2010 is het bijeenbrengen van 101 inspirerende voorbeelden competentiebeleid, door de sociale partners. Deze voorbeelden en de analyse van enkele goede praktijken werden samengebracht in een SERV/STV brochure. Zowel de eerste resultaten van de lerende netwerken als de SERV/STV brochure worden op 3 april voorgesteld.

Daarna gaan enkele bedrijfsleiders en werknemersvertegenwoordigers dieper in op de rol die competentie-management kan spelen in deze economisch barre tijden, vanuit hun eigen ervaring met de meerwaarde van het voeren van een competentiebeleid. Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming Frank Vandenbroucke sluit de namiddag af met een bijdrage waarin hij deze initiatieven kadert in het Vlaams beleid ter zake. ■

*Meer info over de Lerende Netwerken: Tempera 03.270.38.00
SERV/STV brochure inspirerende voorbeelden: 02.20.90.175 of
02.20.90.117*

Interregionaal overleg

Medio 2008 formuleerde de SERV samen met de Waalse (CESRW) en de Brusselse sociaal-economische raad (ESRBHG) een gezamenlijk advies over de interregionale mobiliteit van werkzoekenden. Met de samenkomst van 5 februari laatstleden maakten de drie raden hun voornemen van verdere samenwerking concreet.

Van links naar rechts: Johan Van Lierde (ESRBHG), Pierre Gilissen (CESRW), Charles Istasse (CESRW), Ann Vermorgen (SERV), Pierre Thonon (ESRBHG), Jean-Pierre Dawance (CESRW), Pieter Kerremans (SERV), Esther Deman (SERV), Marc Installé (CESRW)

Het gezamenlijk advies betreffende interregionale mobiliteit kwam tot stand in voorbereiding van de Interministeriële tewerkstellingsconferentie van 14 juli 2008. Die conferentie had onder meer tot doel na te gaan hoe de interregionale mobiliteit ondersteund kon worden. Een klein jaar geleden was de krappe Vlaamse arbeidsmarkt immers op zoek naar bijkomende arbeidskrachten, arbeidskrachten die mogelijk ter beschikking waren aan de andere kant van de gewestgrenzen.

De ervaring van de voorbije zomer toonde de meerwaarde van het overleg tussen de drie sociaaleconomische raden aan. De SERV was dan ook van me-

ning dat dit geen eenmalig gegeven mocht zijn en nodigde de collega raden uit om elkaar op regelmatige basis te zien. Dit viel niet in dovemans oren en op 5 februari kwamen de SERV, de CESRW en de ESRBHG weer samen.

Het gesternte was nu echter compleet anders. De krappe arbeidsmarkt heeft plaats gemaakt voor een (wereldwijde) economische crisis die zich ook op het vlak van de tewerkstelling al duidelijk laat voelen. De drie raden onderschreven echter dat ook in deze tijden nood is aan interregionaal overleg. Een aantal kernbevoegdheden, bijv. het economisch beleid en de begeleiding en opleiding van werkzoekenden, zijn im-

mers regionale materies. Dit heeft tot gevolg dat de kennis over de relance-initiatieven van de andere gewesten vaak te beperkt is. De raden spraken dan ook meteen af om de respectievelijke relanceplannen uit te wisselen en onderling te vergelijken.

De huidige toestand betekent echter niet dat de interregionale mobiliteit volledig van de beleidsagenda mag verdwijnen. Zeker op middenlange termijn zal deze problematiek zich opnieuw stellen. Het is dan ook de overtuiging van de sociale partners dat de huidige periode moet aangewend worden om de verschillende (beleids-)instrumenten verder te ontwikkelen en op punt te stellen. Daarom werd er op de samenkomst van 5 februari door de VDAB, Actiris en Iris een stand van zaken gegeven betreffende hun werkzaamheden in dit dossier. Verder lichte de SERV het project Competent toe. Dit partnerschap is gericht op het ontwikkelen van een gemeenschappelijke basis (over de taalgrenzen heen) voor het beheer van de beroepen en competenties.

In het gemeenschappelijk advies namen de sociale partners ook meerdere engagementen ter bevordering van de interregionale mobiliteit op. De raden hebben op de samenkomst van 5 februari aangegeven op dit vlak samen stappen te willen zetten. Zo zullen de raden bijvoorbeeld in een gezamenlijke werkgroep een inventaris op maken van good practices voor het onthaal van nieuwe werknemers. ■

Internationale Arbeidsorganisatie in Lissabon: in het teken van de economische crisis

Elke vier jaar organiseert de Internationale Arbeidsorganisatie een ontmoeting van de economische, politieke en sociale actoren voor de regio Europa en Centraal-Azië. Deze grootschalige vergadering discussieert dan over het rapport dat de directeur-generaal van de IAO heeft laten maken en waarin deze focust op de belangrijkste uitdagingen voor de toekomst voor de regio.

Om spraakverwarring te voorkomen: als de Verenigde Naties spreken over de regio dan bedoelen ze daar het niveau van de continenten mee. Het was de achtste maal dat een dergelijke Europese ontmoeting plaatsvond. Ditmaal was dat in Lissabon.

De afgevaardigden van 41 landen vergaderden en debatteerden er over de toekomst en vooral over de ernst van de economische en de financiële crisis. Vrijwel elk land kwam er getuigen en toelichten hoe de economische crisis heeft toegeslagen, hoe deze er wordt bestreden en hoe en of sociale partners betrokken zijn. Vooral de vrees dat de verworvenheden en de verbeteringen op de arbeidsmarkt van de laatste voorspoedige jaren wel eens teniet kunnen gedaan worden door de crisis, beheerste de debatten, niet alleen in de vergaderzaal maar ook in de wandelgangen.

Alle landen uit de regio West-Europa en Centraal-Azië zijn getroffen door de zwaarste economische crisis sinds 60 jaar. Alle landen nemen maatregelen die nogal eens significant kunnen verschillen. De roep om coördinatie en afstemming van de economische stimuleringspakketten was dan ook groot, net zozeer als het besef dat een regulering van de financiële markten op wereldniveau aangewezen is.

Waar van vakbonds zijde het behoud van waardig werk, van sociale bescherming en van kwaliteitsvolle jobs centraal stond, kwamen de werkgeversorganisaties vooral hun bezorgdheid uiten voor toenemende tendensen tot protectionisme. Opvallend was dat de landen van de Europese Unie duidelijker resoluter kiezen voor een integrale aanpak en al aan een gezamenlijk herstelplan werken.

In de slotverklaring werden de verschillen weer bijgelegd en kwam men tot een tripartiete consensus over de wijze waarop de IAO en haar lidstaten verder het hoofd moeten bieden aan de ernstige bedreigingen voor het welzijn van de werkers en van de hele bevolking.

Het sturend programma Waardig Werk moet in elk geval behouden en verder ondersteund worden. De IAO moet in de internationale fora de sociale en de werkgelegenheidsdimensie consequent blijven verdedigen, onder andere bij de G8, G20 en andere multilaterale vergaderingen of instellingen.

De IAO traditie getrouw, waren vakbonden, werkgevers en vertegenwoordigers en de regeringen het roerend eens over de cruciale rol van het sociaal overleg in tijden van economische terugval en sociale spanningen. ■

SERV en Vlaamse sociale partners in Botswana

Het IAO-project voor de versterking van het sociaal overleg in de Zuidelijk Afrikaanse Ontwikkelingsgemeenschap (SADC Southern African Development Community) draait op volle toeren. In december had één van de thematische tripartiete workshops plaats in Gaborone, hoofdstad van Botswana en zetel van de SADC.

Groepsfoto Workshop Gaborone december 2008

In dit project dat de Vlaamse en (in mindere mate) de Nederlandse regering financiert, treden de SERV en de SER Nederland op als technische partner uit het noorden. Het secretariaat van de SADC en de sociale partners uit de SADC-staten zijn de actoren uit het zuiden.

Het thema van deze workshop was het sociaal overleg in de diamantsector. Dat het thema de diamantsector was, is natuurlijk niet toevallig. Botswana is namelijk één van de grootste leveranciers van ruwe diamant in de wereld. De Jwaneng diamantmijn bijvoorbeeld is niet alleen de rijkste diamantmijn van het land, maar ook van de wereld.

Deze mijn werd operationeel in 1992 en is een gezamenlijk project van De Beers als privépartner en van de overheid van Botswana, onder de naam Debswana.

Op vraag van het secretariaat van SADC en van de sociale partners uit de sector in Botswana werd een cursus sociaal overleg in de diamantsector georganiseerd met een inbreng van Vlaamse sociale partners uit Antwerpen.

De diamantsector in België, vooral geïnkorporiseerd in Antwerpen en in de Kempen, gaat traditioneel praten op goed functionerende industriële relaties en

een hoge mate van vertrouwen onder de partners. Nu de landen uit het Zuiden een steeds groter deel van de verwerking van ruwe diamanten op zich willen nemen, is het belangrijk dat ook daar goede sociale verhoudingen tot stand komen. Niet alleen om de werkers in de diamantmijnen en slijperijen en de hele bevolking te laten delen in de rijkdommen van de bodem maar ook om concurrentievervalsing op basis van sociale dumping te voorkomen. Het ministerie van Arbeid van Botswana is zich daarvan bewust en organiseerde daarom mee de workshop. Werkgeversorganisaties en vakbonden vooral uit Botswana, maar ook uit Namibië en Zuid-Afrika namen deel aan de workshop en kregen van de Vlaamse experts meer uitleg bij het overleg en bij de regelgeving die in Antwerpen werd uitgewerkt. Het spreekt vanzelf dat het Kimberley-proces en de veiligheidsaspecten in deze sector ook uitvoerig aan bod kwamen.

Het cursusgedeelte werd afgesloten met een bezoek aan één van de nieuwe slijperijen in Gaborone.

Het vervolg van het IAO-project zal plaatshebben in Namibië (workshop) en op de IAO-campus in Turijn. Het project sluit af met een bezoek van een delegatie uit de SADC-landen aan Vlaanderen en Nederland. ■

Sectoren en onderwijs, steeds vaker een geslaagde alliantie

Sectoren werken niet enkel aan sensibiliseringscampagnes (zie pag. 18), steeds vaker is er ook sprake van een verregaande samenwerking met onderwijskoepels en -instellingen. Een sprekend voorbeeld is de samenwerking tussen het Koninklijk Atheneum van Antwerpen en de sector van de internationale handel en de logistiek (via Logos).

Koninklijk Atheneum van Antwerpen

Een school van de wereld, de wereld in een school

Het KAA is gelegen in het hart van Antwerpen. De school telt zo'n 430 leerlingen in ASO, TSO en BSO en die hebben maar liefst 66 nationaliteiten. In de beleidsvisie van de school is er dan ook veel aandacht voor diversiteit. Die visie wordt vertaald in drie pijlers. Er zijn ten eerste de jaarthema's nl. tijd, keuze, ruimte en mens; die vier dimensies zijn belangrijk willen jongeren hun plaats maken en vinden als universele wereldburger. De school vertrekt niet langer van het klassieke 'verdraagzaamheid' maar van 'wederkerigheid'. Een tweede pijler is het wegwerken van achterstanden, via proeftuinen zoals 'tien voor taal' en 'levensweg', over studiekeuze. Een derde pijler is het KAA als brede school, met als belangrijk kenmerk het belang van partnerschappen.

Studiegebied HHH - Haven, Handel, Hinterland

Ook een proeftuin is het studiegebied HHH, dat zich uitstrekt over zowel

het ASO, TSO als BSO en dat tot stand is gekomen in nauwe samenwerking met de sector. De aanleiding voor de inrichting van dit studiegebied is enerzijds de bijzonder hoge werkloosheid onder allochtone jongeren in de stad Antwerpen nl. 40% (tegenover 17% voor alle jongeren) en anderzijds de aanwezigheid van knelpuntberoepen in de logistieke, maritieme en transportsector. De school en de sector koppelen zodoende menselijk potentieel aan economische noden. Door het studiegebied te spreiden over de drie onderwijsniveaus worden de schotten tussen de drie niveaus weggehaald. Er wordt blijvend ingezet op de kennis van het Nederlands en de vrije ruimte die de school heeft, wordt maximaal benut om motiverende curricula uit te bouwen met daarin veel stages. Het project loont: er zijn voldoende leerlingen (max. 15) en meer TSO leerlingen die doorstromen naar het hoger onderwijs en daar een beter slaagpercentage halen. Ook de BSO leerlingen krijgen meer dan voorheen de smaak van het leren te pakken en zetten de stap om verder te studeren.

Uiteraard heeft niet enkel Logos een dergelijke samenwerking met onderwijs. Het Sociaal Fonds Transport en Logistiek werkt op een gelijkaardige manier en met gelijklopende doelstellingen samen met o.a. het Scheppersinstituut in Antwerpen. De studiegebieden daar richten zich vooral op eerder uitvoerende arbeidersfuncties maar met een knipoog naar leidingge-

Vastgoedsector, nu mét sectorconvenant

Recent sloot ook de vastgoedsector een sectorconvenant met de Vlaamse Regering af. De sector valt onder PC 323 en is o.a. bevoegd voor bedrijven die instaan voor het beheer van verenigingen van mede-eigenaars en patrimoniumverenigingen, voor syndici en voor erkende vastgoedmakers. Het gaat om zowel arbeiders en bedienden; er is sprake van 4.000 arbeidsrelaties bij de arbeiders, 4.300 bedienden en 1.100 dienstboden. 93% van de ondernemingen zijn micro-onderneming. De sector is altijd zeer divers geweest, zowel op vlak van leeftijd, etniciteit als gender. In het convenant staan er acties m.b.t. samenwerking met scholen, Syntra en VDAB, kwaliteitsnormen voor stages, het voeren van een actief competentiebeleid en werken aan permanente vorming, het uitwerken van beroepscompetentieprofielen en diversiteit.

Koninklijk Atheneum van Antwerpen

vende jobs. Zodoende zijn deze leerlingen, na enkele jaren beroepservaring, voorbereid om door te groeien en bvb. de functie van ploegbaas op te nemen.

*Meer info: Sociaal Fonds voor
de Vastgoedsector, Rik De Stoop,
0475.49.42.36*

Raadsels

14 januari 2009

- De Vlaamse Overheid presenteert een begroting 2009 met een forse beleidsruimte. In de begroting is de crisis nog niet verwerkt. In plaats van een overschot, dreigt een tekort. De sociale partners vinden het belangrijk dat het relanceplan met de voorziene investeringen wordt uitgevoerd. De begroting in evenwicht houden én de investeringsinspanningen uitvoeren is niet evident.
- De SERV bracht advies uit over het Leerzorgdecreet. De SERV stelt voor de krachtlijnen in een basisdecreet vast te leggen en daarna tijd te voorzien voor de opmaak van een hervormings- en implementatieplan.
- De SERV heeft acht beroepscompetentieprofielen voorgesteld voor nieuwe opleidingen in het hoger beroepsonderwijs.
- De SERV beveelt aan dat cijfers over startende ondernemingen zich baseren op de directe registratie van het ontstaan van een onderneming (Kruispuntbank Ondernemingen). In de cijfers over nieuw opgerichte ondernemingen moet onderscheid gemaakt worden tussen privéondernemingen en non-profit en overheid. Ten slotte moeten cijfers over nieuw opgerichte ondernemingen inzicht geven in de werkgelegenheid.
- Minaraad en SERV appreciëren de politieke wil om werk te maken van de handhaving van het milieurecht. De raden waarderen dat de administratie meer instrumenten krijgt voor de handhaving van het milieubeheersrecht. De mogelijkheid om mondeling bestuurlijke maatregelen op te leggen en de optie die de strafrechter krijgt om het herstel te bevelen van de schade als gevolg van een milieumisdrijf is een goede aanpassing. SERV en Minaraad vonden het positief dat gewestelijk personeel het statuut van officier van gerechtelijke politie kan krijgen. Het is niet duidelijk waarom daarop wordt teruggekomen.
- Ter voorbereiding van het Belgisch EU-voorzitterschap in 2010, selecteerde de SERV vijf prioritaire thema's. Het gaat om (1) de (post)Lissabonstrategie en de hervorming van de Europese Structuurfondsen, (2) de vrijmaking van de interne dienstenmarkt, (3) de invoering van een Gemeenschapsoctrooi en ICT-toepassingen als een speerpunt voor een dynamische kenniseconomie, (4) het proefproject voor verlaagde BTW-tarieven voor arbeidsintensieve diensten en (5) het energie- en klimaatbeleid.
- Naar aanleiding van de verstrenging van de energieprestatie-eisen voor nieuwbouwwoningen, evalueerde de SERV de energieprestatieregelgeving en -praktijk. Een aanscherping van de energieprestatie-eisen is nodig. Maar de verstrenging is niet voor alle types gebouwen haalbaar. Bovendien zijn er nog dringende onopgeloste problemen met de bestaande regeling.
- De SERV staat achter de doelstelling van de Vlaamse Regering om dakisolatie te stimuleren. Maar in plaats van opnieuw een extra premie zijn andere initiatieven dringender.
- De SERV vraagt in zijn advies over het rapporteren van afname- en productiegegevens door de beheerders van de aardgas- en elektriciteitsnetten, de brandstofleveranciers en de exploitanten van warmtekracht-, hernieuwbare-energie- en zelfopwekkingsinstallaties aandacht voor administratieve lasten.
- De SERV heeft 3 standaarden afgeleverd aan de Minster voor het behalen van ervaringsbewijzen voor hoeknaadlasser, sorteerder en rigger-monteerder.
- Het Gelijke Kansen en Diversiteit - plan 2009 van de Vlaamse Gemeenschap is een degelijk plan. In 2008 zijn stappen vooruit gezet maar voor de SERV en de commissie Diversiteit onvoldoende.
- De SERV dringt aan op een overgangsregeling voor het grond- en pandenbeleid en de toepassing pas vanaf 1 januari 2009 te laten ingaan. De verhoogde productie van sociale woningen mag niet in het gedrang komen.
- De SERV stelt in zijn advies over de overdracht van VLAO naar het Agentschap Ondernemen dat het statuut van een extern verzelfstandigd agentschap meer garanties biedt.

Ge-SERV-eerd

Ook dat nog ...

Moeilijke mensen zullen zeggen dat zij er nog niet veel van gemerkt hebben, maar toch is het zo. Wij hebben ons hier met volle overtuiging ingeschakeld in een stroom van vertrouwen die moet uitgestraald worden. U weet wel, de crisis die we nu meemaken is er één van gebrek aan vertrouwen. Er is hier en (vooral) daar wel één en ander misgelopen, we (een vereenzelving die wat mij betreft met een korreltje zout te nemen is) hebben ons wel wat vergaloppeerd en we zullen op korte termijn wel voor misschien meer dan 100 miljard euro moeten uitzweten. Zolang we maar vertrouwen hebben in het systeem, we komen er wel uit. En als iedereen die vertrouwen kan wekken bij de consumenten daarvoor nu eens zijn beste beentje voorzet, dan zijn we dat rap te boven gekomen. Dus, we beschouwen het voortaan als onze uitdrukkelijke opdracht om in al onze communicatie en in onze producten een golf van vertrouwen uit te stralen. We maken het niet erger dan het al is en we zijn enthousiast over elk lovenswaardig initiatief dat de wereld wordt ingestuurd. Het is voor ons natuurlijk niet zo eenvoudig, geroepen en getraind om kritisch het beleid te analyseren en bij te sturen. Maar, we doen ons best. Nauwlettend zien we er op toe de waarheid over de duistere kanten van het verhaal niet te verbergen, maar het toch 'ten gronde' en 'principieel' als een positieve stap te beschouwen. We keken al reikhalzend uit naar de '101 goede voorbeelden' in het Vlaamse bedrijfsleven en we zullen ze nu ook met nog meer enthousiasme aan Vlaanderen kond maken. De doorbraken in 'Vlaanderen in actie' zijn niet langer goed gevonden en een betere aanzet voor de toekomst, ze zijn vanaf nu 'het van het'. En met een beetje verbeelding beschouwen we enige stijging van de files op de autowegen als een voorzichtig teken dat de economie weer een beetje aantrekt. En passant ook een reden om nog eens te herhalen dat er snel werk moet gemaakt worden van meer investeringen. Zo zijn we dan wel. En als we dan toch wat minder goed nieuws moeten melden dan haasten we ons om de boodschap te temperen. Als onze computermodellen beginnen te knippen en te sidderen omdat de Vlaamse Regering dit jaar ruim anderhalf miljard minder euro in kas dreigt te hebben dan eerst verwacht dan komt u dat te weten met een geruststellende boodschap dat de "economische crisis vooralsnog slechts een impact heeft van anderhalf miljard". We blijven objectief, maar niemand kan beweren dat we overdrijven. En tegen onze gewoonte in, verzwijgen we nu ook wel groter onheil. Het is al erg genoeg en daarom hebben we het stilletjes gehouden dat onze dierbare planeet begin maart aan een nog groter onheil is ontsnapt. Een reusachtige planeetoïde is begin van de maand op de onvoorstelbaar kleine afstand van minder dan een vijfde van de afstand tot de maan langs ons gepasseerd. 72.000 km lijkt veel, maar stel dat die planeetoïde op een paar weken tijd zijn koers bijstelt met de snelheid waarmee economen en centrale bankiers hun economische voorspellingen in een paar weken naar beneden bijsturen dan wordt dat toch wel een beetje minder leuk. Maar, noch over die planeetoïde, noch over voorspellende economen gaan we nu kritisch doen. Heb vertrouwen, verdorie.

SERV-BERICHT
is een uitgave van de SERV:
Wetstraat 34-36
1040 Brussel
Tel: 02 | 20.90.111
Fax: 02 | 21.77.008
E-mail: serv@serv.be
HTTP: www.serv.be